

MYSLIVECKÉ TRADICE

Výřady ulovené zvěře

Výřad spojuje celou řadu mysliveckých zvyků a je prováděn po každém společném lovu. Šiman v České mluvě myslivecké popisuje výřad jako: „...souborový výklad veškeré na honu ulovené zvěře, uspořádaný podle určitých pravidel a mysliveckých zvyklostí tak, aby celek tvořil ladný útvar. Každý výřad má být projevem poslední myslivecké vzpomínky k ulovené zvěři a bývá doprovázen za účasti všech loveckých hostů a mysliveckého personálu rozmanitými obyčejí...“

Nejprve trocha historie

Z historických dokladů víme, že provádění výřadu není až tak starým zvykem. Teprve na konci 15. století se s příchodem okázalých plachtových loví můžeme setkat s jakousi obdobou dnešního výřadu. Při těchto lovech, určených pro zábavu šlechty, bylo cílem ulovit co největší množství zvěře, jejíž prezentace byla nedílnou a důležitou součástí lovecké akce. Význam tohoto tehdejšího předkládání úlovků před lovce se ale zjevně liší od podstaty současného chápání výřadu a budeme jej tedy spíše spojovat s dnešní výloží, která tak patrně byla základem pro vznik tradice s výřadem.

Kde a jak výřad připravit

Mějme na paměti, že výřadem umožňujeme jakési symbolické rozloučení ulovené zvěře s honitbou, v níž žila. Pro konání výřadu je proto důležité vybrat odpovídající vhodné místo, dostatečně prostorné a s přírodním podkladem (tráva, lesní hrabanka), popř. ho před vyrovnáním zvěře můžeme vyložit chvojí, abychom zvěř nepokládali na holou zem. Výřad se snažíme situovat v honitbě, na louce, na okraji lesa, na ploše u lovecké chaty apod. Naopak nevhodné je připravovat výřad v zastavěné části anebo uvnitř obce a ulovenou zvěř pokládat na dlažbu, beton, asfalt a podobné nepřirodní materiály.

Samotný výřad je tvořen lemem obdélníkového půdorysu z jedlového či smrkového chvojí nebo olistěných dubových větví. Při společném lovu vodního ptactva lze použít také rákos. V rozích výřadu mohou být připraveny malé ohně.

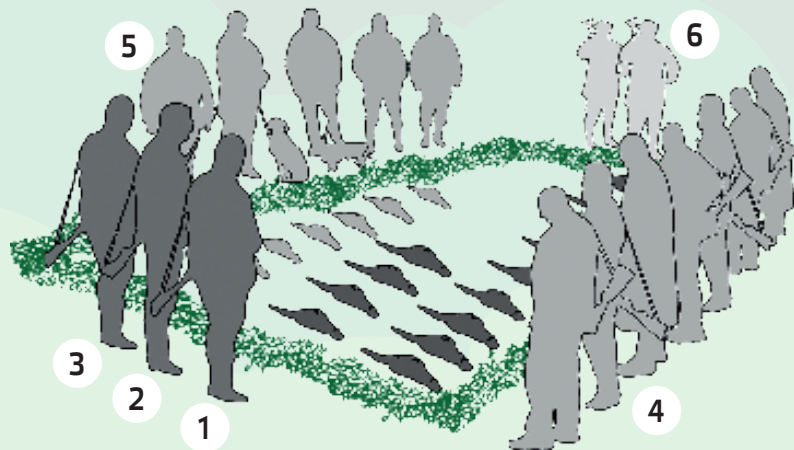

Každý má své místo

Ke hřbetům zvěře se vždy postaví myslivecký hospodář, vedoucí honu a předseda spolku nebo starosta honebního společenstva. Střelci se postaví do čela výřadu, k hlavám ulovené zvěře. Proti střelcům stojí honci, tedy u běhů zvěře a naproti vedoucímu honu mají své místo myslivečtí trubači.

Pro postavení účastníků na výřadu se mezi myslivci traduje slovní pomůcka, při které si výřad představíme jako leč, kdy: „*Honci ženou zvěř na střelce, na vše shora dohlíží vedoucí a leč uzavírá trubač.*“

- 1 – vedoucí honu
- 2 – myslivecký hospodář
- 3 – předseda MS, starosta HS
- 4 – střelci
- 5 – honci
- 6 – trubači

Uložení ulovené zvěře

Pro všechny případy výřadu platí pokládání zvěře na pravý bok. Pouze u vodní pernaté zvěře je přípustné její položení na hřbet. Běhy (stojáky, plováky, vesla) zvěře jsou ponechány volně v přirozené poloze. U lišky a kuny je oháňka vytažena kolmo k tělu. Zvěř spárkatá má ve svíráku (v ryji) vložený úlomek – poslední hryz a na komoře položený vlastnický úlomek.

Ulovenou zvěř na výřadu prezentujeme v řadách, kdy první řada začíná vpravo nahoře, jakoby od prvního střelce. Každý desátý kus v řadě se povytáhne směrem nahoru. Zvěř se počítá zprava z pohledu zvěře.

Pro každý druh i pohlaví se zakládá samostatná řada. Jako první uložíme zvěř samčí a po ní následuje samičí téhož druhu.

U spárkaté zvěře kusy v řadě řadíme také podle hmotnosti, kdy nejtěžší kus pokládáme jako první zprava, jakoby od vedoucího honu.

Pohlaví na výřadu se nerozlišuje u zajíce, malých šelem a u zvěře černé.

Všechny řady se zarovnávají zprava, od vedoucího honu.

Pořadí jednotlivých druhů je dáno tradicí, kdy zvěř srstnatou rovnáme před zvěří pernatou. Zvěř vysokou řadíme vždy jako první.

Dravá zvěř patří na konec výřadu, což ovšem neplatí pro ulovenou lišku při honu na drobnou. V tomto případě se liška pokládá jako první do čela výřadu.

Průběh výřadu

Výřad se provádí po skončení každého honu, a to i tehdy, pokud se během společného lovu za celý den nic neuloví. V dřívějších dobách se o průběh výřadu staral myslivec „výřadník“. Také dnes povětšinou výřad připravují zkušení a věci znalí myslivci z pořádkující myslivecké organizace.

Na výřadu jsou přítomni všichni účastníci honu. Je nanejvýš neslušné výřad vynechat anebo jej opustit! Všichni účastníci jsou řádně myslivecky ustrojeni, střelci nastupují se zbraní, psůvodi se psy.

Na pokyn vedoucího trubači zatroubí signál „konec honu“. Všichni mají smeknuto.

Po odtroubení následuje hlášení vedoucího honu k představiteli myslivecké organizace o průběhu lovu a o počtu ulovené zvěře.

Po tomto proslovu bývá častým zvykem provést ceremoniál s předáváním úlomků úspěšným lovcům spárkaté zvěře.

K závěru může vedoucí pozvat účastníky na slavnostní poslední leč a vyzvat ke společnému provolání pozdravu „Lovu zdar!“ nebo „Myslivosti zdar!“ Následuje troubené „Halalí“ a ukončení výřadu.

Důležitá pravidla

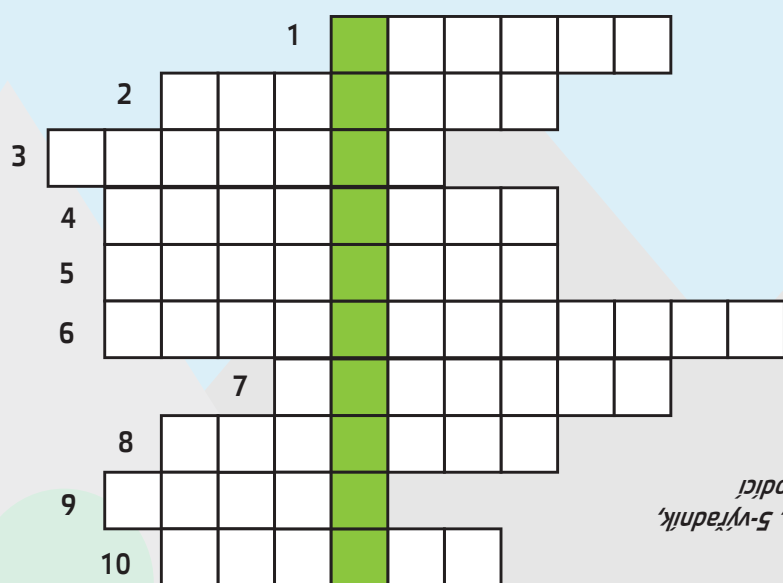
- Na výřadu jsou přítomni všichni účastníci honu, ustrojeni, se zbraněmi a se psy.
- Do výřadu se vchází pouze připraveným vstupem, lem chvojí se nepřekračuje.
- Vyloženou zvěř nikdy nepřekračujeme.
- S ulovenou zvěří vždy zacházíme šetrně a s úctou.
- Při troubení mají všichni smeknuto. Pouze trubači a přítomné dámy mají výjimku.

Proveřte své znalosti o výřadech

Halali v tajence:

Při hledání významu slova halali se můžeme setkat s několika různými výklady. Heinrich Wilhelm Döbel jej vysvětluje jako odvození od původního francouzského zvolání „ha-la-li“. Co přesně tento pokřik znamená, se dozvíte z dnešní tajenky.

- Jméno mysliveckého patrona (3. 11.)
- Myslivecký hudební nástroj.
- Větvička sloužící jako značka.
- Tradiční myslivecký oděv.
- Myslivec starající se o výřad.
- Úlomek ve svíráku ulovené spárkaté zvěře.
- Myslivecká pokrývka hlavy.
- Lovecký nástroj k signalizaci pokynů v leči.
- Vyrovnaní ulovené zvěře po leči.
- Laň chodící s kolouchem.

Řešení: 1-Hubert, 2-borlice, 3-záloemek, 4-kamizola, 5-výřadník, 6-poslední hráz, 7-klobouk, 8-povelka, 9-vlož, 10-vodící

Tajenka: Hle, zde leží.

V roli výřadníka:

Postav na správné pozice účastníky výřadu a správně rozmísti ulovenou zvěř. Do připravených polí přiřaď čísla a písmena.

D

čelo výřadu

8	7	6	5	4	3	2	1
16	15	14	13	12	11	10	9
24	23	22	21	20	19	18	17
32	31	30	29	28	27	26	25

E

A

B

C

trubači

honci

střelci

předseda MS

hospodář

vedoucí honu

12x zajíc polní

1x prase divoké loňčák

7x bažant ob. kohout

3x prase divoké sele

Řešení: A-vedoucí honu, B-hospodář, C-předseda MS, D-střelci, E-honci, F-trubači, 1-prase divoké loňčák, 2-4-prase divoké sele, 9-20-zajíc polní, 25-31-bažant obecný kohout

... kontrolní otázky:

- Provádíme výřad po každém společném lovu, i když není ulovena žádná zvěř?
- Do jaké polohy srovnáme oháňku ulovené lišky?
- Kterou zvěř na výřadu srovnáme také podle její velikosti (hmotnosti)?
- Na jaký bok pokládáme ulovenou zvěř?
- Kterou zvěř smíme pokládat na hřbet?
- Bliže střelcům vyrovnáme řadu bažantích kohoutů nebo slepic?
- Kdy vyhlašujeme krále honu?
- Jakou fanfáru trubic trubači na výřadu jako poslední?
- Jaký pozdrav myslivci provolávají na konci výřadu?
- Najdi a popiš chyby u výřadů na obrázcích níže:

Nápověda:

- Ano.
- Do polohy kolmo k tělu.
- Zvěř spárkatou.
- Na pravý.
- Vodní pernatou.
- Kohouty. Slepice v řadě až za kohouty.
- V průběhu "poslední leče".
- Halali.
- "Lovu zdar!" nebo "Myslivosti zdar!".
- A: nevhodné místo, chybí lem výřadu, nevhodný podklad pod zvěř, černá zvěř není srovnána podle hmotnosti, špatné postavení střelců i trubače.
B: zvěř pernatá špatně před srstnatou, různé druhy zvěře v jedné řadě, u bažantů zvěře obě pohlaví v jedné řadě.

A

B

Vysvětlete si...

- Význam dodržování mysliveckých tradic.
- Jaký je původ zvyku pokládání ulovené zvěře na pravý bok.
- Jaké je správné pořadí vyrovnaní dalších druhů zvěře a jejich možné kombinace.
- Jak během výřadu probíhá předávání úloмок úspěšným lovcům.

Tyto pracovní listy a další materiály k projektu mAm můžete najít, stáhnout a vytisknout na internetových stránkách časopisu www.myslivost.cz/mam

